

ŠTEFANICA, J. *Kampaň proti slovenskému buržoaznímu nacionalismu.*
Brno: The European Society for History of Law, 2017, 252 s.

Problematika politických procesů padesátých let minulého století patří stále k oblíbeným tématům nejrůznějších studií pocházejících především z per obecných historiků. Ačkoliv by se mohlo na první pohled zdát, že snad všechny procesy s důležitými osobnostmi českých a slovenských dějin byly již mnohokrát a vyčerpávajícím způsobem zpracovány, při bližším zkoumání dospějeme k závěru, že opak je pravdou, o čemž nás přesvědčí i následující řádky.

V létě roku 2017 se dostala na pulty právnických knihkupectví monografie slovenského právního historika JUDr. Jána Štefanici, Ph.D., ve které se její autor zabývá průběhem kampaně proti tzv. slovenskému buržoaznímu nacionalismu, jež probíhala v padesátých letech minulého století. Samotnou volbu tématu lze jistě uvítat, neboť mezi vědeckými publikacemi dosud absentovala právněhistorická práce, jež by komplexně zpracovala tuto problematiku. Autor se v monografii nezaměřil jen na analýzu vybraných politických procesů s tzv. buržoazními nacionalisty, nýbrž se pokusil dané téma uchopit komplexně a zpracovat jej z historickoprávního hlediska. Zaměřil se přitom i na jevy s procesy související, tedy např. na analýzu v dané době platných norem trestního práva, představení ideologické konstrukce buržoazního nacionalismu či na zasazení tohoto druhu politických procesů do vnitropolitického a mezinárodního prostředí. Recenzovaná práce se odlišuje od ostatních již k tomuto tématu dříve publikovaných studií v tom, že není zpracována jen z čistě historického úhlu pohledu, nýbrž že její těžiště spočívá v kvalifikovaném právním rozboru dané problematiky.

Kniha se skládá ze sedmi kapitol, které jsou opatřeny úvodem a závěrem, jakož i velice podrobnou a dalo by se říci vyčerpávající bibliografií.

V první kapitole se autor zabývá pojmem „buržoazní nacionalismus“, jehož vymezení je pro pochopení dalšího výkladu naprosto klíčové. Zde Štefanica popírá tvrzení některých autorů, že „v případě určení obžalovaných šlo o náhodný výběr sovětských poradců“. V této souvislosti poukazuje na to, že při výběru osob označených jako „buržoazní nacionalisté“ se nejednalo pouze o špičky z řad komunistické strany, nýbrž i méně známé osobnosti z řad právníků, pedagogů, diplomatů, umělců, vojáků či účastníků Slovenského národního povstání. Společným znakem těchto osob byla jejich politická činnost a názorové postoje prosazující změnu, resp. otevření diskuze o změně postavení Slovenska a jeho orgánů v rámci Československého státu.

Ve druhé kapitole podává Štefanica výklad o genezi slovenského buržoazního nacionalismu v období první ČSR; jednalo se především o literárně-uměleckou skupinu DAV,

kteřá si získala přízeň mezi mladou slovenskou levicovou inteligencí. Dále Štefanica sleduje vývoj myšlenek hlavních činníků Slovenského národního povstání a představitelů Slovenské národní rady o státoprávním postavení Slovenska.

V následující kapitole recenzované monografie uvedl její autor mezinárodní a vnitropolitické souvislosti trestních procesů, v jejichž rámci byl žalován buržoazní nacionalismus. Tato pasáž pak ukazuje, že politické procesy tohoto druhu neprobíhaly v dané době jen v Československu, nýbrž i v ostatních tzv. lidově demokratických státech.

Z hlediska právní historie je obzvláště důležitá čtvrtá kapitola, v níž autor analyzuje trestněprávní aspekty politických procesů, přičemž věnuje pozornost pojmu „socialistická zákonost“.

Těžišť recenzované publikace spočívá v páté kapitole, která je také z hlediska rozsahu nejdelší. Velice podrobně je zde popsáno šest procesů s následujícími osobami: Imrichem Karvašem a spol., Jánem Belanským a spol., Antonem Rašlou, Gustávem Husákem a spol., Oskarem Valáškem a spol. a s Vladimírem Clementisem. Po přečtení této kapitoly si čtenář uvědomí, že procesy s tzv. buržoazními nacionalisty neprobíhaly jen na počátku let padesátých, nýbrž celá padesátá léta; poslední procesy s Imrichem Karvašem a Jánem Belanským se konaly ještě na jaře 1959.

Poslední dvě kapitoly jsou již krátké a je v nich zhodnocen dosah kampaně proti buržoaznímu nacionalismu na společnost a průběh rehabilitace odsouzených v šedesátých letech.

Předností recenzované monografie je bezesporu uvedení nových dosud nikde nepublikovaných informací, které její autor získal na základě rozsáhlého archivního výzkumu provedeného v Archivu bezpečnostních složek, Národním archivu a archivu Ústavu paměti národa. V této souvislosti je nutné ocenit, že se autorovi dále podařilo získat i písemnosti ze soukromých archivů Antona Rašly, Imricha Karvaše, Vladimíra Halabrána a Matěje Murtina.

Recenzovanou monografii Jána Štefanici lze jednoznačně doporučit všem zájemcům o problematiku politických procesů v období padesátých let minulého století, neboť se čtivou formou dozví mnoho nového, co nikde jinde nenaleznou.

Jaromír Tauchen

doi: 10.14712/2464689X.2018.56